

Edmund Robek

Rola formacji duchowej w apostolstwie świeckich

Warszawskie Studia Pastoralne 19, 155-169

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. EDMUND ROBEK SAC*

ROLA FORMACJI DUCHOWEJ W APOSTOLSTWIE ŚWIECKICH

Role of spiritual formation in the apostolate of the laity

Duchowość świeckiego należy odróżnić od duchowości, jakie mogą uprawiać świeccy.¹ Rada Papieaska Świeckich w do-

* Ks. prof. UKSW dr hab. Edmund Robek SAK, kierownik Katedry Organizacji Duszpasterstwa w Sekcji Teologii Pastoralnej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, sekretarz-skarbnik w Polskim Stowarzyszeniu Pastoralistów i Duszpasterzy im. Jana Pawła II, przewodniczący redakcji „Warszawskich Studiów Pastoralnych” (półrocznik Sekcji Teologii Pastoralnej na UKSW). Autor ma w swoim dorobku 14 książek, kilkadziesiąt artykułów naukowych, popularno-naukowych i popularnych. Na szczególną uwagę zasługują: *Pielgrzymka do Ojczyzny Jezusa śladami Trójjedynego Boga*, Warszawa 2003; *Miłość zbawcza w Kościele i w świecie. Wizja teologiczno-pastoralna w świetle nauczania Jana Pawła II*, Warszawa 2006; *Pallotyńskie apostołstwo miłości*, Warszawa 2007; *Kościółowi w Polsce powiedz...Refleksja teologiczno-pastoralna*, Warszawa 2009. Promotorem pięciu doktoratów. Został odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi za szczególną troskę o ludzi ubogich i bezdomnych, odznaką za zasługi dla Miasta Stołecznego Warszawy Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Medalem Pro Memoria.

¹ Ojcowie soborowi określili istotę przygotowania duchowego do apostołstwa: „Przed wszystkim zaś człowiek świecki niech nauczy się pełni

kumencie wydanym w 1979 roku stwierdza, że „im więcej obowiązków pełni świecki w strukturach kościelnych, tym pilniej zważać powinien na swe specyficzne powołanie świeckiego w prawdziwym świecie, aby uniknąć wszelkiej pokusy klerikalizacji”.²

Duchowość wiernych świeckich domaga się zatem wyraźnego podkreślenia ich „charakteru świeckiego”, którego źródłem jest chrzest i bierzmowanie (por. KK 31).³ Dzięki nim chrześcijanin uczestniczy we wspólnym kapłaństwie Ludu Bożego. Apostolstwo świeckich posiada również swoistą autonomię, której podstawę stanowi uczestnictwo w misji Chrystusa i Jego Kościoła. Zadaniem świeckich jest być Kościołem tam, gdzie jest świat, realizować i przedłużać miłość, jaką Chrystus i Kościół żywią dla świata.⁴ Formalną wartością, jaką świeccy w swym powołaniu mają wyrazić jest miłość Chrystusa i Ko-

posłannictwo Chrystusa i Kościoła, przeżywając przez wiarę boską tajemnicę stworzenia i odkupienia, pobudzany przez ożywiającego Lud Boży Ducha Świętego, który nakłania wszystkich ludzi do miłości Boga Ojca oraz świata i ludzi w Bogu” (DA 29).

² J. Manzanares, *Świeccy i życie liturgiczne*, w: *Laikat w Kościele katolickim*, Warszawa 1992, 112.

³ „To jest największy błąd – twierdzi S. Urbański – że uważamy życie duchowe, mistyczne za coś nadzwyczajnego, tylko dla wybranych, poświęconych Bogu, zamkniętych w klasztorach. Nie, to zwyczajna droga życia chrześcijańskiego. Tylko od nas od współdziałania z łaską Bożą zależy, jaki poziom życia duchowego osiągniemy. Czy taki, w którym relacja do Boga staje się relacją całościową osoby do osoby? Pojmując w takim sensie osobiste życie duchowe, należy przyznać, iż nie wszyscy chrześcijanie osiągną ten stan. Wielu zadowala się życiem osobistym, nie osiągając ciągłości koniecznej dla rzeczywistej personalizacji wiary i w konsekwencji rezygnują z rozwoju życia duchowego”. S. Urbański, Słaby „silny” człowiek, *MŚ* 15(1998), 3.

⁴ „Cały Kościół jest apostołski, ponieważ jest posłany na cały świat” (KKK 863).

ściola do świata, miłość, która zbawia i przebóstwia go przez używanie i przemianę jego dóbr.

Święty Wincenty Pallotti do ważnych elementów duchowości apostołskiej zaliczył: Eucharystię, modlitwę i świadectwo życia.⁵ Na współzależność tych elementów zwrócił uwagę Jan Paweł II, zwracając się do młodych z prośbą o podjęcie misji apostołskiej: „Nie bójcie się wyjść na ulice i place, by niczym apostołowie głosić Chrystusa i Dobrą Nowinę zbawienia w wielkich miastach, osiedlach i na wsiach. Nie czas wstydzić się Ewangelii (por. Rz 1, 16), czas ją głosić «na dachach» (por. Mt 10, 27). Porzucicie bez lęku wygodne życie, aby podjąć wyzwanie głoszenia Chrystusa we współczesnej metropolii. To wy musicie «wyjść na rozstajne drogi» (por. Mt 22, 9) i zapraszać każdego spotkanego na szlaku wędrowca na ucztę, którą Bóg przygotował dla swego ludu. Strach bądź obojętność nie mogą was powstrzymać od głoszenia Ewangelii, bo nie ma ona być sprawą osobistą, prywatną. Trzeba umieścić ją na świeczniku, by ludzie mogli zobaczyć jej światło i chwalili naszego niebieskiego Ojca (por. Mt 5, 15-16)”.⁶

Spełnienie tak określonej misji apostołskiej wymaga odpowiedniego przygotowania, bez którego wierni świeccy nie potrafią zaangażować się apostołsko. Przeciętny człowiek po skończonej pracy wycofuje się z życia publicznego w krąg rodziny i swoich najbliższych przyjaciół. Długie godziny spędza przed telewizorem, na pielęgnowaniu ogródka czy na rozmowach ze znajomymi. W miejscach, w których przebywa, istnieje sporo możliwości, by życie stało się osobowe i wspólnotowe. Miejsca te dają też pewne szanse na apostołstwo

⁵ C. Parzyszek, *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Ząbki 2004, 201.

⁶ Jan Paweł II, *Kochana młodoży!*, Warszawa 1997, 112.

i duszpasterstwo specjalne, ale nikt tego nie czyni, by nie być posądzonym o brak tolerancji. Duszpasterze, tworząc zamknięty krąg, najlepiej czują się pośród siebie i w niewielkim tylko stopniu nawiązują bliższe kontakty z osobami spoza własnej grupy. Pod pozorem uszanowania należnej każdemu wolności wolą raczej mniej niż więcej oddziaływać na innych.⁷ Ta opinia M. Majewskiego o współczesnych Europejczykach pozwala dostrzec również niebezpieczeństwa, na które narażone jest polskie dzieło apostołatu świeckich, od którego w dużej mierze będzie zależeć, czy we współczesnym pokoleniu Polaków spełniać się będą optymistyczne wizje przyszłości wspólnoty kościelnej i społeczeństwa, czy raczej urzeczywistnią się najbardziej katastroficzne zapowiedzi totalnego chaosu w Kościele i w świecie.

„Apostolstwem nazywa się wszelką działalność Ciała Mistycznego, która zmierza do rozszerzenia Królestwa Chrystusa po całej ziemi” (KKK 863). W tym dziele właściwą funkcją laikatu jest chrześcijańskie ożywianie świata doczesnego. Nie pomniejsza to jednak znaczenia istotnego przywileju świeckich, jakim jest prawo uczestniczenia czynnego w realizacji misji zbawczej Kościoła. Różnice występujące między członkami Kościoła, wynikają z działania łaski, która w różny sposób ubogaca poszczególnych wiernych i zobowiązuje do odmiennego sposobu postępowania: „stosownie do powołań, wymagań czasów i darów Ducha Świętego apostołstwo przyjmuje bardzo zróżnicowane formy” (KKK 864). Działaniom charyzmatycznym potrzebna jest legitymizacja od hierarchii kościelnej, której przysługuje prawo orzekania o autentyczno-

⁷ M. Majewski, *Przekaz wiary nowemu pokoleniu*, w: *W służbie człowiekowi. Studium duszpastersko-katechetyczne*, red. Z. Marek, Kraków 1991, 47.

ści charyzmatów (KK 12) i na której spoczywa obowiązek czuwania, aby ich wprowadzanie w czyn służyło wspólnocie kościelnej. Obowiązkiem hierarchii jest też udzielanie wiernym świeckim pomocy „z duchowych dóbr Kościoła, zwłaszcza zaś słowa Bożego i sakramentów” (KPK 213). Natomiast świeccy mają obowiązek i prawo poznawania nauki chrześcijańskiej, „każdy w sposób dostosowany do jego możliwości i zajmowanej pozycji” (KPK 229, 1).⁸ Przygotowanie świeckich do apostołatu zakłada również „pełną formację humanistyczną, dostosowana do uzdolnień i warunków życia każdego. Świecki bowiem, znając dobrze świat współczesny, powinien być wrośnięty we własną społeczność i jej kulturę” (DA 29).⁹

Celem ostatecznym apostołstwa jest zbawienie człowieka i świata. Celem bliższym jest ukazanie światu orędzia Chrystusa i przekazanie mu Jego łaski (DA 6; DM 1). Warunkiem

⁸ Różnica między kapłanami a wiernymi świeckimi polega na odmiennym sposobie sprawowania kapłańskiego, profetycznego i królewskiego urzędu Chrystusa. „Osoba świecka jest w rzeczy samej prawdziwie kapłanem, prorokiem i królem. Jednakże o ile ordynowany szafarz jest i działa – jako kapłan, król i prorok – w osobie Chrystusa jako Głowy, to świeccy są i działają tak (...), jak ciało Chrystusa. Rolą kapłaństwa hierarchicznego jest bowiem działać w osobie Chrystusa-Głowy z tytułu sakramentu święceń, przekazywać łaskę Chrystusa słowami i przez sakramenty, podczas gdy rola świeckich, która pochodzi z sakramentu chrztu i bierzmowania, polega na szukaniu Królestwa Bożego poprzez angaż w sprawy doczesne i kierowanie nimi zgodnie z wola Bożą”. P. C. Phan, *Możliwość duchowości świeckich: ponowne przebadanie niektórych założeń teologicznych*, „Communio” 7(1987)3, 70.

⁹ Należy unikać klerykalizacji i monachizacji apostołstwa, gdyż stanowią one dla Kościoła takie samo zagrożenie jak jego całkowita laicyzacja. R. Forycki, L. Balter, *Apostołstwo chrześcijan świeckich a apostołstwo chrześcijan nie-świeckich*, „Communio” 1(1981)6, 108.

podstawowym jest osobiste zjednoczenie z Chrystusem (DA 4): „Chrystus posłany przez Ojca jest źródłem i początkiem całego apostołstwa w Kościele, jest więc oczywiste, że skuteczność apostołstwa (...) świeckich zależy od ich żywego zjednoczenia z Chrystusem” (KKK 864). Powołanie apostołskie stawia cel ogólny – uchrześcijanienie świata. Na mocy tego powołania świecki chrześcijanin – według określenia J. Maritain’a – jest akordowym pracownikiem świata. Podczas gdy kapłani i zakonnicy mogą pracować dla budowy chrześcijańskiego świata „na godziny” lub „na dniówki”, to świecki chrześcijanin jest najęty przez Boga na pracę „akordową”, a więc na cały czas aż do wykonania dzieła. Świecki nigdy nie opuszcza swojego miejsca w świecie i na mocy Bożego powołania „ma zaszczytny obowiązek przyczyniać się do tego, aby plan zbawienia coraz bardziej rozszerzał się na wszystkich ludzi wszystkich czasów i wszystkich miejsc na ziemi” (KK 33).

Duchowni zapoczątkowują i rozwijają apostołstwo chrześcijan świeckich chrzcząc i bierzmując (te sakramenty stanowią podstawę i źródło apostołstwa świeckich), sprawując Eucharystię i udzielając innych sakramentów, a także głosząc w imieniu Kościoła słowo Boże (działalność duchownych w tej dziedzinie przyczynia się do rozwoju apostołstwa świeckich – por. KK 33; DA 30). Świeccy natomiast wspomagają duchownych modlitwą i czynem (DK 9), a życiem w zgodzie z radami ewangelicznymi.¹⁰

¹⁰ W ocenie współpracy wiernych świeckich z hierarchią w Kościele Polskim należy uwzględnić odpowiedzi na następujące pytania: „Czy Kościół w Polsce dysponujący bogatą kadrą duchowieństwa, jest zdolny wychować solidnych chrześcijan o nastawieniach apostołskich, działających czynnie w strukturach parafialnych i ponad parafialnych oraz w świecie zewnętrznym? Czy dominujące u nas duszpasterstwo masowe nie stanowi pewnej przeszkody dla rozwoju religijno-apostołskiego świeckich? Czy do-

Modlitwa jako środek apostołski

Pierwszym środkiem wypełniania tej misji apostołskiej jest według świętego Wincentego Pallottiego modlitwa, „która pozwala u Dawcy wszelkiego dobra uzyskać potrzebne łaski mające na względzie zbawienie innych”.¹¹ Dlatego w normalnym rytmie życia trzeba dawać Bogu czas, którego się nie posiada z powodu zapracowania, nawału różnych spraw. Gdy jednak człowiek przeciwstawi się błahostkom, głupotom, truciznom, kompromisom i rezygnacji, obrzędowi próżności, szantażom wygody, to znajdzie czas dla Boga, czas na „wzniesienie serca”, na „proste spojrzenie ku niebu”. Prawdziwy czas dla Boga obejmuje wszystko to, co zostaje wydarte marnotrawstwu, rozrzutności, gadulstwu, niewoli aktywności, hałasowi muzyki i telewizji, targowisku próżności, bałwochwalstwu, i obejmuje to, co zostaje poświęcone Jedynemu Panu Jezusowi Chrystusowi. Modlitwa jest więc czasem dla Jezusa, przyłgnięciem do Niego całym sercem pełnym miłości.¹²

Pallotti podkreślał, że modlitwa jest „potężnym środkiem, który mocen jest zapewnić dziełom apostołskim skuteczny rozwój; jest również środkiem łatwym i powszechnym, ponieważ miłosierdzie Boże nie wyklucza z niej nikogo, przeciwnie, wszystkim poleca się modlić (por. Łk 18,1) z pokorą ducha, skruczą oraz pragnieniem serca i wszyscy mogą to w łatwy

konujące się u nas przemiany w dziedzinie apostołstwa świeckich nie prowadzą do powolnego tworzenia się „elity katolickiej”, bez aktywizacji apostołskiej szerokich mas ludzi świeckich?”. J. Mariański, *Kontrowersje wokół roli świeckich w parafii*, w: *Kościół-świat-świeccy*, Warszawa 1988, 70.

¹¹ C. Parzyszek, *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Ząbki 2004, 209.

¹² S. Urbański, *Modlitwa okrzykiem wdzięczności dla Boga*, MŚ 16(1998), 5.

sposób czynić”.¹³ A więc modlitwa stanowi proces, dzięki któremu człowiek doświadcza najwyższych prawd wiary, że Bóg jest naszym Ojcem, że Jezus jest naszym Zbawcą, że Duch Święty mieszka w nim. Jednocześnie poprzez proces rozwoju modlitewnego człowiek odkrywa zarówno wspaniałość bycia dzieckiem Boga, jak i wyzwala zdolność do zachwytu Bogiem. Wszyscy ludzie są powołani do doświadczenia obecności Chrystusa w sobie samych - doświadczenia miłości. Dzięki niemu ludzie potrafią wcielać miłość w życie codzienne i stawać się bardziej kochającymi,¹⁴ zwłaszcza w stosunku do ludzi „innych” wyznań. Ważność apostołstwa modlitwy o jedność chrześcijan podkreślał święty Wincenty Pallotti, dla którego modlitwa była najważniejszą aktywnością na drodze do realizacji jednej owczarni zapowiedzianej przez Chrystusa. Dlatego wszyscy chrześcijanie powinni modlić się o ten dar i innych do tej modlitwy zachęcać.¹⁵

Świadek życia

Apostolstwo świeckich obejmuje zasięgiem wszystkich ludzi, zwłaszcza osoby należące do danego środowiska, bez względu na ich stosunek do religii, na ich narodowość, rasę, pozycję społeczną (DA 14). Apostolstwo to kieruje się jednak w sposób szczególny ku tym, którzy z różnych względów nie są objęci normalnym duszpasterstwem Kościoła, albo do któ-

¹³ C. Parzyszek, *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Ząbki 2004, 209.

¹⁴ S. Urbański, *Modlitwa okrzykiem wdzięczności dla Boga*, MŚ 16(1998), 5.

¹⁵ C. Parzyszek, *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Ząbki 2004, 214.

rych duchowni nie są w stanie dotrzeć (KK 35). Istnieją środowiska szczególnie dostępne dla świeckich, jak rodzina, zwłaszcza ich własna, miejsce pracy, odpoczynku, w których chrześcijanie spotykają się na co dzień ze sobą i z innymi ludźmi. Nie brakuje nigdy w tych środowiskach osób potrzebujących pomocy: zrażonych do „oficjalnego” Kościoła i do religii, mających przeróżne nieprzewyciężalne trudności, szukających, często po cichu, bratniej duszy i pomocnej ręki. Mogą to być nawet rodzice, dzieci, współmałżonek, koledzy, towarzysze pracy, sąsiedzi, osoby samotne i chore, starcy. Troska o tych ludzi, przychodzenie im z pomocą duchową lub materialną, albo też organizowanie dla nich odpowiedniej pomocy, konkretnie zaś troska o jedność i miłość w rodzinie, o dochowanie wierności i o nierozzerwalność małżeństwa, o chrześcijańskie wychowanie dzieci, o dzieci osierocone, porzucone, zaniedbane, zwłaszcza z rodzin patologicznych, o poszanowanie praw rodziny w społeczeństwie, o uczciwość i rzetelność w pracy, o zrozumienie wzajemne i o harmonijne współżycie między ludźmi – to wszystko stanowi przedmiot apostołstwa wiernych świeckich.

Apostolstwo świeckich wiąże się bowiem z realizacją wszelkiego możliwego dobra (DA 13), łącznie z urzeczywistnianiem braterstwa między ludźmi oraz najogólniej pojętej miłości i sprawiedliwości (DM 19). Szczególnym jednak celem apostołstwa jest jednak przekazywanie ludziom Ewangelii (DA 31).

Świadcami Ewangelii mogą być ludzie, którzy przeżyli autentyczne nawrócenie, wymagające przemiany.¹⁶ Wierni świec-

¹⁶ S. Urbański twierdzi, że świeccy „jak najbardziej mogą być kierownikami duchowymi. Ale muszą zdobyć odpowiednią wiedzę teologiczną, której oprócz pobożności i własnego doświadczenia wymaga się od kierowni-

cy, którzy zaniedbują świadectwo życia, stają się nieautentyczni, a głoszone przez nich słowo Boże nie przygotowuje i nie pomaga w poniesieniu ofiar, które związane są z nawróceniem. Brak postawy świadectwa w apostołowskiej działalności staje się przyczyną niepokoju u wiernych co do intencji i celów podejmowanych przez Kościół działań pastoralnych. Zdaniem świeckich apostołów jest zamienić pragnienie świętości w działanie. S. Urbański podkreśla, że jest to „bardzo istotne, bo często słyszy się głosy: jak można dzisiaj mówić o życiu duchowym, gdy mamy tylu biednych, gdy panuje głód, zatrucie środowiska, niesprawiedliwość społeczna?... Właśnie trzeba mówić o życiu duchowym! Chrześcijanin musi polegać na sile innej, niż czysto ludzka. Przeżywane w życiu duchowym doświadczenie obecności Boga nie polega już dłużej na własnym „ego”, lecz na „sile” potężniejszej niż własna. Sam Chrystus zapewnił, że beze Mnie nic uczynić nie możecie (por. J 15, 5). Wówczas chrześcijanin jest osobą najbardziej czynną. Żyjąc w wielkiej łączności z Bogiem, która przemienia całą jego osobowość, powiększa swoje zdolności do bardziej ludzkiego działania. Dlatego nie chce żyć na peryferiach życia, ale pragnie być zaabsorbowany autentyczną ludzką egzystencją”¹⁷.

Pogłębiona refleksja teologiczno-pastoralna nad apostołstwem świeckich pozwala dostrzec zależność między intensywnością świadectwa słowa a akceptowaniem różnych form działalności pastoralnej Kościoła (świadectwo życia). Świa-

ka duchowego – nie może ślepy prowadzić ślepego. Kierownictwo duchowe jest szczególnie potrzebne ludziom, którzy żyją głębokim życiem duchowym (mistycznym), ale często z braku wiedzy na ten temat nie rozpoznają stanów swojego wnętrza, np. stanu ciemnej nocy ducha”. S. Urbański, Słaby „silny” człowiek, MŚ 15(1998), 2.

¹⁷ S. Urbański, Słaby „silny” człowiek, MŚ 15(1998), 3.

dectwo słowa i świadectwo życia powinny znajdować się w służbie nawrócenia, gdyż to jest właściwy początek drogi prowadzącej od przyjęcia Ewangelii Chrystusowej do włączenia się we wspólnotę Kościoła. W procesie nawrócenia dużą rolę odgrywa apostołstwo indywidualne, którego istotą jest spotkanie i rozmowa z konkretnym człowiekiem.¹⁸ Ten rys apostołstwa życia podkreślał święty Wincenty Pallotti. Czując się przynaglony miłością do działania dla zbawienia dusz dostrzegał małość swojej miłości: „Boże mój i wszystko! Wszyscy inni kochają Cię prawdziwie, dokonując z bezgraniczną doskonałością wielkich i dobrych czynów, ja zaś pod wpływem złości bez miary, oprócz zbrodni i bezbożności nic innego nie czynię”.¹⁹ Głębokie życie modlitwy nie usuwa zatem trudności pojawiających się w zrozumieniu jej istoty. Wynikają one między innymi z tego, że zawiera ona wymiar tajemnicy, której nie da się pokonać zarówno w pojmowaniu człowieka, jak i Boga. Człowiek pozostaje dla siebie nadal „istotą nieznaną”, tym bardziej Bóg w swojej nieskończoności jest „Istotą Nieznaną”. Nie oznacza to jednak całkowitej bezradności w Jego rozpoznawaniu. Przykładem jest Mała Tereska,

¹⁸ G. Miller, podkreślając znaczenie dialogu duszpasterskiego, podaje jako przykład rekolekcje parafialne. „Doskonałym tematem do rozważań podczas parafialnych rekolekcji byłoby zastanowienie się, co nam chrześcijanom-katolikom, regularnie uczęszczającym do kościoła, mają do powiedzenia inni (nie uczęszczający do kościoła, niekatolicy, niechrześcijanie); poganin chrześcijaninowi, laik teologowi, słaby możnemu, biedak bogatemu, młodzież dorosłym, dzieci rodzicom. Jak się dobrze dzieje w parafii, w której widać troskę o wysłuchiwanie i prawdziwą zdolność do dialogu. Wynika z tego, że od nieustannego pouczenia należy odstąpić”. G. Miller, *Tolerancja cnotą chrześcijańską*, w: *W służbie człowiekowi. Studium duszpastersko-katechetyczne*, pr. zb. pod red. Z. Marka, Kraków 1991, 132.

¹⁹ C. Parzyszek, *Duchowość apostołska według św. Wincentego Pallottiego*, Ząbki 2004, 217.

u której w życiu duchowym zmaganie się z wewnętrznymi trudnościami szło w parze z pragnieniem świętości i przyczyniało się do życiowego odkrycia, jakim jest „mała droga”. Zarówno wyzwolenie z wewnętrznych trudności, jak i szukanie związku z Bogiem Niepojętym zrodziło u niej „drogę dziecięctwa”, drogę najgłębszej modlitwy. Może współczesnemu człowiekowi droga modlitwy wydaje się niemożliwa, a rady św. Teresy - nierealne. Modlitwa w pojęciu Świętej Karmelu wiąże się najściślej z życiem chrześcijańskim. Nie jest w żadnym wypadku jakimś luksusem, na który mogą sobie pozwolić jedynie zakonnice żyjące za klauzurą. Św. Teresa z największym przekonaniem wykazuje, że modlitwa należy do istoty życia duchowego człowieka. Być chrześcijaninem to znaczy mieć łaskę synostwa Bożego, być dzieckiem Boga, mieć prawdziwą zdolność mówienia do Niego: „Ojcze”, która wynika z żywego i osobistego związku z Nim. Związek ten wyraża zaś najlepiej modlitwa (KKK 2558).²⁰

Rady ewangeliczne

Rady ewangeliczne są przyporządkowane tej doskonałości, do której wszyscy są powołani, bo wszyscy ludzie są wezwani do świętości. Czystość, ubóstwo i posłuszeństwo nie stanowią same z siebie jakiejś bliższej formy naśladowania Chrystusa, bardziej zażyłej jedności z Bogiem; raczej są ich wspomoczeniem.²¹ Nie można jednak pomniejszać znaczenia rad ewange-

²⁰ S. Urbański, *Modlitwa okrzykiem wdzięczności dla Boga*, MŚ 16(1998), 4.

²¹ P.C. Phan, *Możliwość duchowości świeckich: ponowne przebadanie niektórych założeń teologicznych*, *Communio* 7(1987)3, s. 72.

licznych w życiu osób, które decydują się na konsekrację i złożenie ślubów. Osoby zakonne i członkowie instytutów świeckich przyjmują na siebie zobowiązania, które przekraczają zwyczajne wymagania związane z naśladowaniem Chrystusa. „Stan zakonny ujawnia (...) wyniesienie królestwa Bożego ponad wszystko, co ziemskie oraz jego najważniejsze potrzeby; ukazuje też wszystkim ludziom przeogromną wielkość potęgi Chrystusa królującego i nieograniczoną moc Ducha Świętego działającego przedziwnie w Kościele” (KK 44). Można zatem stwierdzić, że życie według rad ewangelicznych ukazuje nadprzyrodzony i transcendentny majestat Boga Trójjedynego, a zwłaszcza wielkość planu Ojca, który pragnął, by synowską odpowiedzią na Jego nieskończoną miłość był całkowity dar osoby. Życie osób konsekrowanych jest świadectwem pociągającej mocy Chrystusa, Słowa Wcielonego, który opanowuje całą egzystencję, aby ją uszlachetnić poprzez najwyższe uczestnictwo w tajemnicy życia trynitarnego. Jednocześnie jest ono znakiem przemieniającej mocy Ducha Świętego, który napęlnia wszystkie dusze darami odwiecznej Miłości, dokonuje w nich wszystkich wspaniałości odkupieńczego dzieła i udoskonala ludzką odpowiedź wiary i posłuszeństwa w dziecięcej miłości.²²

Rady ewangeliczne mają również znaczenie eschatologiczne. Na pierwszym miejscu jest czystość serca potwierdzona poprzez konsekrowany celibat, który zapowiada w sposób szczególny życie wieczne i zjednoczenie z Chrystusem Oblubieńcem. Eschatologiczny wymiar ma również ubóstwo konsekrowane, które jest zapowiedzią obfitości dóbr i zapewnia skarb w niebie. Konsekrowane posłuszeństwo otwiera nato-

²² Jan Paweł II, *Katecheza Życie konsekrowane znakiem i świadectwem królestwa Chrystusowego* 8 II 1995, 3.

miast drogę do zdobycia doskonałej wolności dzieci Bożych zgodnie z wolą Ojca Niebieskiego. Życie konsekrowane przypomina zatem o wartości dóbr niebieskich, które – jak naucza chrześcijaństwo – są obecne już w perspektywie misterium Chrystusa, Syna Bożego, który zstąpił z nieba na ziemię i wstąpił do nieba jako Głowa („nowy Adam”) nowej ludzkości, powołanej do uczestnictwa w Bożej chwale. Te prawdy zawarte są w Konstytucji *Lumen gentium*, która naucza, że skoro „Lud Boży nie ma tutaj trwałego miasta, lecz szuka przyszełgo, to stan zakonny, który bardziej uwalnia swych członków od trosk ziemskich, w wyższym też stopniu tak ukazuje wszystkim wierzącym dobra niebiańskie już na tym świecie obecne, jak i daje świadectwo nowemu i wiekuistemu życiu zyskanemu dzięki odkupieniu Chrystusa, jak wreszcie zapowiada przyszłe zmartwychwstanie i chwałę królestwa niebieskiego” (KK 44). Osoby konsekrowane są więc znakami i świadkami początku życia niebieskiego w życiu ziemskim, które nie może odnaleźć w samym sobie własnej doskonałości, lecz powinno być coraz bardziej ukierunkowane ku życiu wiecznemu: ku przyszłości już obecnej w zarodku, w łasce rodzącej nadzieję.²³

Ze świadectwa życia konsekrowanego, poprzez które szczególnie widoczna staje się wśród ludzi cała zbawcza prawda Ewangelii, rodzi się też właściwy ich powołaniu *udział w apostolstwie Kościoła*, w jego uniwersalnej misji, która równocześnie na tyle różnych sposobów i poprzez różnorodność darów udzielanych przez Boga urzeczywistnia się pośród wszystkich narodów. Specyficzne posłannictwo osób konsekrowanych idzie harmonijnie w parze z *misją Apostołów*, których Pan po-

²³ Jan Paweł II, Katecheza *Życie konsekrowane znakiem i świadectwem królestwa Chrystusowego* 8 II 1995, 5.

słał na cały świat, aby „nauczali wszystkie narody” (Mt 28, 19); jest też z *tą misją zespolone w porządku hierarchicznym*. W tym apostołstwie, jakie spełniają osoby konsekrowane, ich oblubieńcza miłość do Chrystusa staje się w sposób niejako organiczny *miłością Kościoła* jako Ciała Chrystusa, Kościoła jako Ludu Bożego – Kościoła, który sam jest równocześnie Oblubienicą i Matką.²⁴

W duchowości apostołskiej osób świeckich trzeba przyjąć zasadę, że świętość ma być osiągnięta w świecie oraz przez jego wartości. Duchowość posiada wartość i jest dostosowana do laikatu jedynie wówczas, gdy jasno wyraża, jak w konkretnym, codziennym życiu chrześcijanin świecki może cieszyć się pełnią życia, a także prowadzić pełne życie jako wyraz swej szczerzej miłości do Boga i bliźniego. Stan usytuowania w świecie, właściwy dla świeckich, stanowi bowiem pozytywną wartość przed Chrystusem i w Kościele, oraz w konsekwencji, domaga się konkretnej, odpowiedniej dla niego duchowości.²⁵

SUMMARY

The article describes the role of spiritual formation in the apostolate of the laity. The author in his article is based on the statements of St. Vincent Pallotti and the documents of the Church. Underlined is a special role in the Apostolate: prayer, witness of life, and the life of the evangelical counsels.

²⁴ Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Redemptionis donum* (o konsekracji zakonnej w świetle tajemnicy odkupienia) 25 III 1984, 15.

²⁵ P.C. Phan, *Możliwość duchowości świeckich*, *Communio* 7(1987)3, s. 68-69.